

## gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 11. oktobra 1895.

### Politiški oddelek.

#### Nova vlada.

Grof Badeni že nekaj dnij vlada, vendar še danes nismo prav na jasnem, kakšen da je njegov program. Z nobeno stranko še ni stopil v dogovor, jedini veljavnejši mož, s katerim se je posvetoval o političnih stvareh, je češki namestnik grof Thun v Pragi. Nemški listi nič posebno zaupljivo ne pišejo o novi vladi, jedino „Vaterland“ je navdušen zanj. Iz tega bi se dalo sklepati, da bode grof Badeni vladal po volji čeških veleposestnikov. „Vaterland“ se vzdržuje s pomočjo češkega konservativnega veleposestva in politiko vsega avstrijskega cesarstva presoja s stališča koristij konservativnih veleposestnikov.

Pomenljivo je pa vsekako, da imata najvažnejša portfelja notranje stvari in pa finance Poljaka v rokah, to je tem važneje, ker je minister vnanjih stvari tudi Poljak. Nemci torej niso več odločilni faktor v Avstriji, temveč Poljaki. Pred nekaj leti bi kaj tacega ne bilo mogoče. Sedaj se pa nemški listi še dosti ne izpodtikajo nad poljsko narodnostjo teh mož. Levica bi bila še zadovoljna, ko bi jo grof Badeni le prijazno pogledati hotel.

Po dosedanjem delovanji Badenijevem sodeč, se mi nimamo povoda posebno veseliti nove vlade. V Galiciji je vladal brezozirno. Pri volitvah se je huje postopalo, kakor bi bilo izjemno stanje v deželi. Jedna deputacija je že bila prišla na Dunaj, se pritoževat proti postopanju političnih oblastev v Galiciji, druga pa še pride. Zato pa mi v njem ne vidimo dovolj nepristranskega moža. Sicer bomo pa novo ministerstvo sodili pozneje po delih njegovih. Danes hočemo le v kratkem navesti životopisne črtice novih ministrov.

Grof Kazimir Feliks Badeni izvira iz stare plemenite rodbine. Že 1516. leta se je rodbini Badenijevi potrdilo plemstvo, a grofovstvo se je pa stareji panogi te

rodbine podelilo 1845. l. Grof Badeni je rojen 1836. l. in se je bil 1871. l. poročil z Marijo s hčerjo viteza Skrzynskega. Grof Badeni ima jednega sina in jedno hčer. Trideset let je že v državni službi. Ko je bil dovršil pravoslovne študije in postal doktor, je ustopil kot praktikant v državno službo. Potem je bil koncipist in okrajni glavar v Krakovem in potem v Zolkievem. 1873. so ga poklicali v ministerstvo notranjih stvari, na to je pa prišel k namestništvu v Galicijo. Kmalu v začetku Taaffejeve vlade se je odpovedal državni službi in upravljal le svoja velika posestva, katere je bil podedoval po smrti grofa Mira. 1888. leta je postal namestnik gališki in si znal dobiti zaupanje cesarjevo. Narodno jednako-pravnost je toliko spoštoval, da se je naučil poleg poljščine rusinščino in hebrejščino, torej vse jezike, ki so navadni v deželi, v kateri je namestnikoval. Rodbina njegova ni bila bogata, a je slučajno podedovala za bogatim stricem od matrne strani, grofom Mirom, veliko premoženje. Upanje na to dedščino je pa bilo že skoro popolnoma zginilo. Grof Mir, star posebnež, se je bil oženil z jako lepo Nemko Wierer in jej tudi volil vse premoženje. Ta gospa je po smrti svojega soproga si izgovorila gotove dohodke, izjavila, da se ne misli močiti in posestva prepustila nečakoma pokojnega moža.

Sedaj sta oba brata Stanislav in Kazimir jako bogata. Njiju letni dohodki znašajo blizu pol milijona goldinarjev. Stanislav je bolj izveden v vseh stvareh, kakor Kazimir, a poslednji je bolj odločen. Oba sta jako izobrazena, kajti sta doktorja pravoslovja in modroslovja. Govori se, da Stanislav vedno zelo vpliva na Kazimirja in so ljudje celo govorili, da je Stanislav prav za prav namestnikoval v Galiciji, Kazimir je pa le dajal ime.

Grof Badeni je jako strogo postopal v Galiciji in zahteval od uradnikov, da zvesto izpolnjujejo svoje dolžnosti. Neki član visoke poljske plemenite rodbine, ki je bil koncipijent pri namestništvu, je nekoč šel za osem dnij na dopust, ne da bi za to bil prosil. Ko se je povrnil, je oglašil se pri namestniku, da mu sporoči pozdrave svoje rodbine. Grof Badeni ga je pa hudo ozmerjal

in mlademu uradniku so vsi pozdravi kar v grlu obtičali. Še hujše jo je bil staknil neki okrajni glavar. Ta je imel navado vedno hoditi na lov. Grof Badeni to izve, pošlje ravno dne 18. avgusta tja nekega uradnika od namestništva in mu naroči, da naj prevzame kar poslovanje okrajnega glavarstva, ako glavarja ne bode doma. Glavar je bil na lovu, došli uradnik je takoj odredil, da uradniki pojdejo v cerkev, kakor je navada ta dan in prevzel vse poslovanje. Okrajni glavar se je nemalo prestrašil, ko je videl, da je že drugi na njegovem mestu, ko se je povrnil z lova.

Učni minister baron Gautsch je že bolj znan. Ko je pod Taaffejem bil minister, ni bil Slovencem nič posebno prijazen. Ta mož se rad peča z raznimi malenkostmi, a za kake večje reforme in potrebe časa pa nima dosti pojma. Rojen je bil 1851. leta, kot sin nekega državnega uradnika in je vzgojen v Terezijanski akademiji. Po dovršenih pravoslovnih študijah je vstopil kot koncipijent pri finančni prokuraturi. 1874. leta ga je Stremayer poklical v učno ministerstvo, — in mu kmalu izročil vodstvo prezidijalne pisarne. 1881. je bil imenovan ravnateljem Terezijanske akademije in leta 1885. je bil postal učni minister. Dne 14. junija letošnjega leta je bil imenovan članom gospodske zbornice. Kot minister si je bil nakopal s svojim dislokacijskim ukazom nasprotje Čehov. Odpravil je bil več srednjih šol zlasti slovanskih, mej drugim tudi kranjsko gimnazijo. Naposled je moral ta ukaz korak za korakom umakniti, a zaupanja si pa Gautsch ni mogel več pridobiti. Gautsch je tako jako škodoval Taaffejevi vladi.

Pravosodni minister grof Gleispach je bil rojen 1846. leta in je poročen z grofinjo Antonijo Batthyanyjevo. Služboval je ves čas pri sodiščih in bil zadnja leta predsednik pri graškem deželnem in po smrti Wazerjevi pri nadsodišči. Slovencem ni prijazen. Ko je bil nekaj časa deželni poslanec in odbornik se je kazal odločnega nemškega liberalca.

Finančni minister vitez Bilinski je rojen 1846. leta kot sin nekega grajščaka v Vzhodni Galiciji. Protisemitom prav ne ugaja, ker izvira po materi iz neke krščene židovske rodbine. Bilinski je jako nadarjen. Maturo je bil na gimnaziji napravil z odliko. Ko je dovršil vseučilišče se je habituliral za privatnega docenta za narodno gospodarstvo na vseučilišči v Levovu. Leta 1871. je postal redni profesor in 1878. l. je bil rektor. Spisal je mnogo znanstvenih knjig o narodnem gospodarstvu. Leta 1883. je prišel v državni zbor, kjer je takoj pokazal svojo veliko izvedenost v finančnih vprašanjih. Bil je mej drugim tudi poročevalec o borznem davku. Leta 1893. je pa postal predsednik državnih železnic. Oženjen je s hčerjo tajnega zdravstvenega svetnika dr. Scheiche-ja, ki je postal znan po tem, da je zdravil cesarja Viljema I., ko je bil Nobeling ga napal in obstrelil.

Novi trgovski minister baron Glanz je rojen 1848. leta kot sin 1877. l. umrlega ministerskega svetnika. Po dovršeni gimnaziji se je 1866. leta kot poročnik ude-

ležil vojne, potem je pa dovršil pravoslovne študije in ustopil v državno službo. Služil je v ministerstvu vnanih stvari, v katerem je bil zadnji čas sekcijski načelnik. Vedno se je jako zanimal za trgovska politična vprašanja in je sodeloval pri sklepanju raznih trgovskih pogodb. Z drugo politiko se dosedaj ni dosti pečal. Oženjen je z Ivano pl. Hein.

Poljedelski minister grof Ledebur je rojen 1842. l. kot sin člana gospodske zbornice grofa Adolfa Ledebura, posestnika več grajščin na Češkem. Po mišljenji je konservativec, kar je kazal v češkem deželnem zboru. Nemci niso ravno nezadovoljni z njegovim imenovanjem, ker se je on vedno poganjal za dunajske punktacije. Oženjen je s hčerjo grofa Jaromira Črnina in je svak bivšega ministra grofa Schönborna. Pri vsprejemu uradnikov je omenil, da bode delal za organizacijo kmetskega stanu, kakor je to skušal grof Falkenhayn, posebno je pa naglašal, da bode skrbel za veleposestnike. Pod njegovim ministrovanjem bode torej se v prvi vrsti gledalo, da se Schwarzenbergu, Windischgrätzu itd. ne bode slabo godilo.

Deželnobranbeni minister grof Welserheimb je rojen 1835. leta. Dovršil je višjo vojno šolo in je 1866. v vojni bil krilni pobočnik nadvojvode Albrehta. L. 1880. je postal deželnobranbeni minister in od tistega časa vedno ostal na svojem mestu. S politiko se dosti ne peča, samo nemščino pri vojakihi je rad zagovarjal.

Tako smo ob kratkem opisali nove ministre. Državni poslanec ne bode nobeden razen Badenija, ki se bode dal voliti v gališkem veleposestvu. Hudobni ljudje trdijo, da se sedaj več Avstrija ne bode vladala z Dunaja, temveč iz Levova, kajti močno bode vplival na vladanje ministerskega predsednika brat Ladislav Badeni, ki bode gališki deželni višji maršal.

## Politični pregled.

Izjemno stanje v Pragi odpravi se baje že ta mesec. Badeni je za odpravo izjemnega stanja, a grof Thun, namestnik češki ga pa odgovarja, ker on brez izjemnega stanja ne upa vladati. Badeni pa menda Thuna ne bode poslušal. Če sedanjemu češkemu namestniku ne bode všeč odprava izjemnega stanja, naj bode pa odstopil od namestništva. Thun baje na to že tudi misli, samo kompromis za deželnozborske volitve mej konservativnimi in liberalnimi veleposestniki bi rad napravil, da bi zapustil vsaj kaj sledu svojega delovanja. Sedaj je v deželnem zboru 70 konservativnih poslancev izmej veleposestva, po kompromisu bi neki bilo 49 konservativcev in 21 liberalcev. To bi malo vplivalo na razmere v deželnem zboru, a posebno ne, ker tudi konservativni posestniki radi podpirajo nemštvo in liberalizmu ne delajo posebnih ovir. Nemci bodo pa manj priganjali, da se izvrše dunajske punktacije, če brez tega dobe zastopnike iz veleposestva v dež zboru.

**Nova vlada in konservativci.** — „Vaterland“ ne more dosti prehvaliti grofa Badenija, če tudi nikdo še ne ve, kakšne politike se bode držal Badeni. Manj naudušen je pa zanj „Grazer Volksblatt“, ki se izpodtika nad tem, da bode grof Badeni pobijal radikalne stranke, ničesar se pa ne ve, če bode kaj storil v socialnem oziru. Temu listu se zde najvažnejše socialne reforme. Nam se pač čudno zdi, da se ta graški list tako naudušuje za socialne reforme. To bi menda